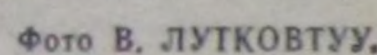

Өртээ 2 көп,

Фото В. ЛУТКОВТУУ.

СЭКП ТК-НЫН ПЛЕНУМУНГА УТКУШТУР

Ажылчы чонун идеялыг кижизилдигине партиянын политтирдымшыккын удуз ролду ойноп турар. Марксизм-ленинчи теория-биле доктаамал чепселенири амгы үеде совет кижилерин амдыралында хуу бурчу чаралык болбас хергедеги апарган. 1962—63 өөредилге чылында Тес-Хем районга партия чырымышкыны, аны-бүрү хейирлерин 43 бөлүмнөргө 618 дыйнакчылар өөргөткөн, оларнын 37 хуузу коммунисттер. Ол бөлүмнөрдө иштедиге тодорай экономикалык база экономиканын өс билинин 15 сан-нык, партия төөгүзү өөргөткөн 7 бөлүмнө, 7 политшколалар бол-гаш эске-даа хейирлерин бөлүмнө-рин Чожа. Көдө ажил-агыйла-артистерди кол кичээлгеин колхоз-тарнын экономикасын хандыр өө-рениричте улап, мыл бар куралыр-ларны чеп ажылдар сурулга-биле 15 саннык экономика өөргөн бөлүмнөргө 225 көдө активтерин партия организациалары хаара туткан. Бөлүмнөри тус-тус хейир айыл-биле аларга, көдө ажил-агыйла-артистердин, политиктиг экономия-нын, партия төөгүзү өөргөткөн бөлүмнөри, политшколалар өөредил-ге чылында ортума-биле 18—20 кичээлдерин эрттирип, эки түнөдиге болганар.

Бөлүмнөр адырлар айыл-биле билдир-мергежилдиге, тускай эртемин калдардан 43 кол пропагандистер, 40 дузакчы пропагандистер-биле хандырылган. Кол пропагандистер-ден 18 киж кедө ажил-агыйла-артистерди, 20 ажыг киж башкы бол-ган. Партиянын идеология килдизин-ни тазылаан пропаганда калдар-ларын билин бидер сурулга-биле семинарларын ийи удаа эрттир-ген. Алаа теориянын районун прак-тиктиг ажил-амыралы-биле хол-баар база программанын чамдык те-маларына теоретиктиг консультан-тарын методиктиг көздөдиги кижигунерин чоруткан. Ур ажил-дап келген дуржулгагы пропаган-дистер-биле анык пропаган-дистерин дуржулга солтушкунары семинарларга болуулары оларнын ажилдарында дуза болган.

Кылдыган чүүлдер

Бот-орулга-чарыгалыг хойжугу бригадаларын организастап, олар-нын төптерин тургузур чорук хой-ажылын хөгжүдери, малчынаар-нын амдырал-чурталгазын эки-жидерге дык ажилынын бистин колхозтук эркек салбырын мал-чынаары боттарынын дуржулгазын-дан көрүп турар. Салбырда чүт-көз май маалдык баш саан 24,5 муң че-лип турар. Оон ийи 400 ажыг баш-бола мал бар. Бо бүтү мал 38 та-рымк колданаарга турган. Ол та-рымк колданаарга өрткөн чылдан аге-леп бот-орулга-чарыгалыг брига-дарже шилде берген. Ий-дыг бригада бисте ам 2 бар. Оларда малдык чаш төдүн камгал-алганы өрткөн чылдарын прак-та дээр болган. Оон ийи, бригадалар-нын кижигунерин амдырал-хандырылган база малдык кааза-хорааы, азырал-ажаалдамы эки-жөөн. Чижээ, өрткөн чылын тургу-зунган ийи хойжу бригадаларын төптеринде бирээинде 3 чуртталга бажынын, хаймында-даа муң баш хой кирер, хой төдөрлөр ийи, чар-тын чеп каазаы туруп, ажилла-га кирген. Ийи алектарстаныны болгаш чунар бажы база бар. Рад-иопремийи база ажилдап турар. Седи Мааы бригадаларын № 2

Билиг бедидеринин үндезини

Партия комитетинин идеология килдизин чамыда методиктиг кө-здөдиги кижигунерин бөлүмнөри кичээлдеринде 2 удаа олуржуп, про-пагандистерин ажилыга арга-су-мелери берип келген. Теориялык практика-биле холба-тырып, ажил-агыйларын бидерге чорудулганын анализин кичээл-дерге кириштирип турганы рай-онун ажил-агый оргазгаларын бот-талдырып ийин бергени чууга-чок. Районун ажил-ишчилери 1962 чылда ээти, сүтү, дүктү ку-рунуге садар талазы-биле хуула-зын хуусаа бетинде күтүстешкан. 1963 чылдын бирги кварталында өрткөн чылдын бо үзүм-биле де-нээрге сүт бидерин алаан өстүр-гө, күрүнөгө ээти садарын бирги кварталда 130 хуу күтүстөк. Тө-рөн чык баш кыс малга онааштыр 93 ажыг хураган, 97 аныларын, 90 бызааны камгалап алган.

Тус-тус бөлүмнөр айыл-биле аларга, «Чодураа» колхозта бөл-гүмнөри өөредилге (партия ор-ганизациаларын секретары эш С. Бир-оол) районун өске колхозта-рында бидер деңгелге доозулган. Ийи анык пропаганда Б. Бары-оолдун удузган көдө ажил-агый-нын экономикасын өөргөн бөлүм өөредилге чылынын иштинде 22 удаа кичээлдерин чорудуп, СЭКП ТК-нын ноябрь Пленумуну материалдарын хандыр өөргөмөшкан, программа-да көрдүнгө темаларын бүрүн өөрип дооскан. Бөлүм тема бүрүнөгө кол-хозтук экономиктиг хөгжүдиги холбагытып, бар чептелерин чал-ладарыга хамаарыштыр дынакчы-лар санал-ооналы солтушуп тур-ганар. Ол-ла колхозта эш Д. Ди-рич пропагандисттен политшкола, О. Санчат-оол пропагандисттен партия төөгүзүн ийи чылынын бөлүмнө-ри чамгыс-даа кичээл үзөп бол-гаш өөредилге чылынын программ-аы челиншикин доосканар. «Чо-дураа» колхозтук алган социали-стик хуулазгелери күтүстөткөн ту-раына политиктиг өөредилгени эки организастаан база ролдугу болуп турар. Чижээ, 1962 чылда колхоз күрүнө мурнуга хуулазгелерин 2 ай мурна күтүстөк, бо чылдын бирги кварталында сүт бидерин өрткөн чылдын бо үзүм-биле де-нээрге 117 хуу көздөткөн. Ээти сад-ар хуулазгелери 114 хуу күтүстөк

болгаш чаксы тарылга талазы-биле районун өске колхозтарын, ажил-агыйларын мурнап турар.

Партия өөредилгенин бөлүмнө-ринде район төүндө эш Ш. Севе-нич пропагандисттер турары партия төөгүзү өөргөн бөлүм, Берт-Дагда башкы М. Юндеш-оолдун пропаган-дисттени партия төөгүзү өөргөн бөлүм дынакчыларга бажыг би-дигерин бергенер. Ботунун поли-тиктиг билин бидер алыр даш доктаамал кичээлгеин салып, кы-зып өөргөн турар активтерин са-ны дык хой. «Чодураа» колхозта көдө ажил-агыйларын тодорай э-кономиканы өөргөн бөлүмнүн ды-накчылары И. Хураган, Ч. Джи-ваз, О. Дажы, Ленин аттыг колхоз-та партия төөгүзү өөргөн бөлүм-нүн дынакчылары О. Сүлдем, Эгер, Күндү база «Тес-Хем» совхозта ко-дө ажил-агыйларын тодорай э-кономиканы өөргөн бөлүмнүн дына-кчылары Ч. Дочу-оол, Д. Чамзыр даш мышка өөредилгеге ийдепкей-киржи туралар дык хой.

Партия өөредилгенин талазы-биле чамдык кылдыган ажилдар бар-даа болза, масса чонун билин бе-дидеринин кол чүдү партиянын по-литөөредилгенин ажилында уу-т чептелер районда бар. Өөредил-ге чылынын иштинде парткомун бю-розунга «Ак-Эрик» балгаш «Чаа-

орук» колхозтарда партиянын поли-тиг бөлүмнөринин ажилынын дугайы-нда мыл партия организациаларын секретарынын илеткелдерин дынааш, партия өөредилгенинде эрентейлөр, кичээлдерин удаа-ла-раазы-биле үзөр чоруктарын чал-латкылаан. Ленин аттыг колхозта партия өөредилгени (мыл партия организациаларын секретары эш Чамзыр) бо өөредилге чылында кончуг кошкак болуп өрткөн. Оон тодорай фактымы болза өөредил-ге чылынын дугууунда 8—9-ла ки-чээлдер эртерилген пропаган-дисттерин мыл парторганизация «эки ажилдап турар» деп мактап турар. «Тес-Хем» совхозта партком сек-ретары эш М. Ламжал совхозта пар-тия өөредилгени тодорай уду-ткан, «чептес ажилдап турар» деп шүгүмчүлөргө «илежип турган. Зоветеринарты өөредилге рай-онун кол сүт-бараан фермаларына 4 кезек чеге, 83 киж дынакчылыг кылдыр кичээлдегелер. Оон про-пагандистерин практиктиг зоо-техниктер Ч. Марчы, К. Бумба, А. Ларионов оларын баштадыр кири-диз, а херек кырында ол бөлүм-нөр өөредилге чылынын иштинде чүтө 5—6 катан кичээлдер эртти-рилген. Оон түнөлине районун кол сүт-бараан фермаларында эг-е-леш, бичи фермаларына чедир

органиас чок, ажил-агыймы өвөс фактылар бар болган. Чижээ, силос бар-даа болза, ону ишкертке тургу-чүлө чидиртпей турар сүт-бараан фермалары бар болуп турар.

Ботунун политбилин бедидер-биле партия өөредилгенин бөлүм-нөринге бидирип алган, билин бе-дидерин чугулаа көрөс, шак ий-диге ийдеп чок дынакчылар база бар. Парткомун идеология килдизин-ни тазылаан бот-өөредилгелиг 56 коммунисттерин хай кези-биле бе-нелге доозарынче ажил-ишчилерин авилдеп, оларнын ортузунга масса-политиктиг болгаш организакты ажилды улам күтүлдирген.

Часкы тарылганын эң кол учас-токтарында коммунисттер, комсо-молчуларын быгыткан. Хуу ажил-дарынын үзүндө механизаторлар, таралжылар ортузунга чорудар мас-са-политиктиг болгаш организакты ажилдын планын колхозтун парт-ком баш бурунгаар чогадып ба-дылааш, ботталдырып турар. Тарыл-га агадарынын мурну чарымында механизаторларын база агитатор-ларын тускай хурадаларын эрттир-ип, оларнын сурулгагы тодорайлаан.

План суугар хууу тураларын-га доктаамал ажилдар агитаторлар-ын быгыткан, трактор-хууу брига-данын төптерин шимең дээр бол-гаш ажил-ишчилерин, күш-ажыге кийгырып турар» жогунаан, пла-каттарын алаа асылкан. «Тор-галыг, Кожай (бригадаларын төп-теринде «Крокодилдин», «Комсомо-лук проекторун» арынарында чидиг шүгүмчүлөргө болгаш макташкы-нар бо-ла үнүлөп аэр.

Хууу тураларынын төптеринге май бир, тилелге хууери таварыш-тыр илеткелдер, беседалар бол-туулаан. Таражыларга кинону, кон-перти көргүзүп келген. Агитаторлар эштер Н. Баргенова, Ш. Шадрин, Л. Охотников, Т. Санчы, Т. Чаш-оол болгаш «Эскелер-даа» хуууун ажил-ишчилерин ортузунга «ном-чугуларын, беседаларын колхозтук, районун» амдыралы-биле «сырып холбаалыг кылдыр чорудуп туралар. Партиянын агитация ажилын Ко-жайда (секретары эш Ширин-оол), Эйлиг-Хемде (секретары эш Биче-оол) партия өгө организациалары эки чо-рудуп турар.

М. МИНЧИМА,

Тес-Хем парткомун секретарынын оралакчысы.

Бистин республиканын найысылалы Кызыл хоорайда чыл туудун на чач-ча хой кыт бажынарны чыс көвүлөп турар. Паром анында 26 кварталдын хой кыт чуртталга бажынары хоо-

райжыгаш бооп өзүп орат. ЧУРУНГА: 26 кварталдын туудунун нийти хейири.

Фото В. ЛУТОВТУУ.

Хоочун хойжу

Танды районун «Коммунизм» херел» колхозуну хоочун хойжу баш саангадан хойну камгалап ап турар. Илангы төрөөн 333 хойну 403 хураганын, азы төрөөн хойдан 70 баш хой хураганын ол чидирг чокка камгалап алган. Бо чылдын чылын тыва хойларын бирээин-ден 2,5 кг дүктү кырып алган. Чүс хойдан-на 113 хураганын өстүр-гөп турар.

Эрткен берге кышты ол хур чыл

ажырган, оон хойларынга хорамча болбаан.

Хойнун чаш төдүн төрөөн хойну баш саангадан хойну камгалап ап турар. Илангы төрөөн 333 хойну 403 хураганын, азы төрөөн хойдан 70 баш хой хураганын ол чидирг чокка камгалап алган. Бо чылдын чылын тыва хойларын бирээин-ден 2,5 кг дүктү кырып алган. Чүс хойдан-на 113 хураганын өстүр-гөп турар.

О. ЛАМА.

Сөзүн ээлеп шыдаар

Ээти бидерин көздөдирген күш-ажылы салымышкын кири-рин Улут-Хем районун Жданов аты-г колхозуну мурнакы хойжуу Кыргыс Күсө хуулунын турар. Кү-ринге садар 600 ажыг иртенге-терин ортуматкан өрү күштүг кыл-дыр семитирин, хой бүрүзүндө-не 2,8 килограмм дүктү кырып алы-рын ол хүлөнгөн.

Эрткен кыштын берге үзүн хур

шыдап өрткөн хураганарын ам чал-нын эки адыр-шелдерине семитирп турар.

Берген сөзүнгө эс болтуру оон ажил-амыралында чачыл апар-ган. Эрткен чылын төртүр хой ка-дырып турган, чүс хойга онааштыр 117 хураганын, бир хойдан-на 2,7 кг дүктү алган турган. Чарыш-ка берген сөзүн бо чылын ол ба-за ээлеп шыдаар.

А. СОСКАЛ.

Курлавырлар

ШУП. (Телефон-биле). Нийтинин малында бажыг чеп курлавырлар тургузарыга амдыгаштан белекче-нири чутула. Барын-Кемчик райо-нда «Мурнакы» колхоз малчынаар-нын нийти хураалынын шиминиригө үндөшкөн, чамдык хемчеглерни ор-ганизастап турар.

Ээти болгаш сүт бидерин улам көздөдирген үнелгит кулдуга бо-лур кууруулары 400 гектарда, чигир сөөкүлө 60 гектарда олтурган. Зе-ленканы 700 гектарда тараан, ону ам-даа улам калбарып турар. Сула-ны паланда ажы, хой ажилынын дөрт бригада бүрүзүндө 25—25 гек-тарын тараан.

Сиген болгаш малдын өске-даа чеп-терин белектер нийти планын че-дикшикинн күтүсүр ортулга-биле, ону бригада, ферма, малын бүрү-зүндө хураган. Чамдык малчынар 25—35 тонна чедир сигенин белек-төөр деп улуз хуулазгелери алганар. Чайгыр семитиргени эки организас-таан, мал чепи белектеринге үлө-гөр болган бригадалы, малчына-рынын шааннаа, мактаар хемчегле-рин ап турар.

Хой ажилынын ийиги бригаданы (улуз кадары эш Очур) сиген шал-тууттар эвенон малчынаарын аралаштыр организастап эгелөөн. Олар баштайгы эелдиге-биле Базар-шөлүндө 50 ажыг гектарын суугар-ган. Суугарылда өске-даа бригада-ларда калбарып турар.

Бир баштан беш кэ

Улут-Хем районун «Х Улут ху-рал» көдө ажил-агый артелинин ногаа бригаданын кижигунерин колхозчу херэжөөнө шүптү 20 ки-жи зоотехник эш Т. Доржууна уду-зтууга-биле колхозтун 110 баш те-велеринин дүгүн дөрт ажил ху-нүндө хол хачылары-биле кыргып дооскан.

Кыргыан дүк нийтизи-биле 550 кг болган ийке, азы бир баш те-вел-ден ортума-биле 5 кг дүк ал-дыган. Кыргылдага теке кадарчы-лары К. Менют, С. Соном-Байыр, ногаа бригаданын кижигунери Илгалчы, Мылдай, Сидий, Дир-лаа болгаш эскелер-даа ийдепкей-тиг ажилдап. Ногаачылар ам ногаа-лар тарылгазында ажилдап турар.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

ПАРТИЯ КОМИТЕДИ ТАРЫЛГА ҮЕЗИНДЕ

Улут-Хем районун «Күш-ажыл-дын хосту» көдө ажил-агый арте-линде партия комитеди социалист чарышты хууу тураларына каа-бартышкан, чеди чылдын бешки чылынын чаксы тарылганын кыска хууусада бидер агротехниктиг де-нелге доозарынче ажил-ишчилерин авилдеп, оларнын ортузунга масса-политиктиг болгаш организакты ажилды улам күтүлдирген.

Часкы тарылганын эң кол учас-токтарында коммунисттер, комсо-молчуларын быгыткан. Хуу ажил-дарынын үзүндө механизаторлар, таралжылар ортузунга чорудар мас-са-политиктиг болгаш организакты ажилдын планын колхозтун парт-ком баш бурунгаар чогадып ба-дылааш, ботталдырып турар. Тарыл-га агадарынын мурну чарымында механизаторларын база агитатор-ларын тускай хурадаларын эрттир-ип, оларнын сурулгагы тодорайлаан.

План суугар хууу тураларын-га доктаамал ажилдар агитаторлар-ын быгыткан, трактор-хууу брига-данын төптерин шимең дээр бол-гаш ажил-ишчилерин, күш-ажыге кийгырып турар» жогунаан, пла-каттарын алаа асылкан. «Тор-галыг, Кожай (бригадаларын төп-теринде «Крокодилдин», «Комсомо-лук проекторун» арынарында чидиг шүгүмчүлөргө болгаш макташкы-нар бо-ла үнүлөп аэр.

Хууу тураларынын төптеринге май бир, тилелге хууери таварыш-тыр илеткелдер, беседалар бол-туулаан. Таражыларга кинону, кон-перти көргүзүп келген. Агитаторлар эштер Н. Баргенова, Ш. Шадрин, Л. Охотников, Т. Санчы, Т. Чаш-оол болгаш «Эскелер-даа» хуууун ажил-ишчилерин ортузунга «ном-чугуларын, беседаларын колхозтук, районун» амдыралы-биле «сырып холбаалыг кылдыр чорудуп туралар. Партиянын агитация ажилын Ко-жайда (секретары эш Ширин-оол), Эйлиг-Хемде (секретары эш Биче-оол) партия өгө организациалары эки чо-рудуп турар.

А. ДОНГАН.

Сүт оон-даа хөй болур ийик

Тожу районун «Май 1» колхозу-нун төп сүт-бараан фермазында шүп-тү 130 ажыг саар инектер бар. Оларнын чүс ажыг болгашаан. Хар улуз, соок-даа кыш болгашында база малга белекчез чеп өрте-ле дооступ калганында мал бергенде чыл ашкан. Ам безин көөргө, саар инектер аразында каракка чаржы-чыг малдар бар.

Мал дык арган, оларнын продук-тууу ам дээринде чыныс-даа бол, ферманын коллектив болуучу саг-ган сурулгазын, алган хуулазгелери күтүсүр даш мога-шылга чок ажилдап турар.

Фермага кезекки саалда эгелеш турган. Ийи-бээр дажылгап чору-руга таарыштыр кылып каан би-чежек бажычыгашка—сүт хүлөп алыр чеге саанчылар уурук-сурук-тап кээп, саган сүдүн хемчөй куу-ткан, инектерин саап, дедир чоруп турганар. Тус-тус саанчыларын көргүзүлгери аны-агы. Оон анында инектеринг уксаазы база улуз рол-дугу болуп турары билдингир. Ийи-чаарга ук ферманын инектери шүп-туу-лаа тус чегин инектер. Ийи-чаарга саанчынын дуржулгазын-дан хамзаржыр. Саалдын түнө-ли көрүп турарга, чамдык саанчы-ларын ийи-ш инектерден катат саган сүдү хөй-даа болур, өскелери-нүч—эвээш-даа болур. Чангыс сө-биле чугаалдага сүтүг-даа, сүт чо-к-да инектер бар.

Чижээ калдыр саанчы Кол Чаш-пактыг колхозу. Ол ферманын дуржулгагы саанчыларын бирээ-ни болгаш 16 инекти саап турар. Ам херек кырында он үш инек бызаа-лапкан болгаш саганмын турар. Сап турар инектеринден анында бызаа ажаакчыларынга дузаал бертиге че-дир доруктур ажаал турары ка-төртүтүнгө бызалары база бар.

Үш инектен ол кезекки саалдаа 23 литр сүтү саап алган. А эртенгиз-биле калы бугун хуууну кырып са-наарга 47,5 литр болуп турар. Челе мычаш саанчы ол хире сүтү докта-мал саап ап турар. Ийи-чаарга саан-чынын алган хуулазгелери улуз. Чыл дургууунда ол бир саар инектен 1300 литр сүтү алыр.

Каш-ла хонук мурнунда, хар чаа-ла эрэн турда сүт саалдамы дык куду турган. Ийи-чаарга сүт саалдамын бидирип алырда, челе чүчү канчал болурун саанчылар ары-ыста сүмелешип, кадарчыларга ша-дыр шааыс-биле дузалыгы, болду-нар-ла чүдүлери кылып турар бис-деп ол саанчы чугаалап орат.

Саанчылар инектерин орту кыр саап, саган сүт элээн арыбайл бер-генде, киж ортузү челе берген, ар-ын чамык болгаш боду чеге чуга-а-кыр херэжөөн киж бызалар-биле холдөп турган. Ол болза бызаа ажаакчызы Сорунгун-дыр. Ол бызаа ажаал эгелээ-ле шоолуг ур бол-баан. Ийи-дыг-даа болза кыска үе-ниште ажилына суугун, болуу-га быжылгатынган 58 бызалары-га белик дөпчө немелдиг болу-рун чедип алыр даш кызыкмак ажил-дап турар. Бызаларга чалаң-даа, тырткан-даа сүтү баа чарбаны бе-рип турар. Хүндүс көктү чегерге агаарлатышкан өткылар. Шүптү тарылгазында дегелен болгаш өзү-деи эки.

Колхозтук кол участоктарына тараанын чажылазы майын 6-ла эгелөөн. Колхоз нийтизи-биле 2273 гектар кызыл-тас чажар планын 108 хуу күтүсөдиг, өске ажил-агыйларын мурнап дооскан. Тогалыг брига-даны кызыл-тас чажар планын та-раан. Кожайнын таралжыларын кы-зыл-тас планын 101,3 хуу күтүсөт-көн. Ол мышка чочак-таралжын, сөөкканы тарылганы чедикши-нин доозулган.

Хуу ажилынын мурнакчылары-нын саны көвүдөөн. Чижээ, механизаторлар эштер И. Сугаратов, Т. Ба-йыр-оол, Ф. Деер, А. Расохин, Т. Са-йыр-оол, К. Сеиди-оол, чаштык-чылар эштер Д. Даван, Н. Нарык-ков, К. Кыдат-оол, чочааы Н. Сереткин, повар Н. Белолова болгаш эскелер-даа чаксы тарылганын фронтунда чүтүлдүг ажилдап турар. Брига-даларда партия өгө организациалар-нын бюралары социалист чарышты түнөп, мурнакчыларга кызыл туу-чугаштарын, ашпа шааналын тыпсып турар. Оон анында партия комитеди болгаш колхоз баштаар чери хүн бурунук мурназын ажыг күтүсөдиг турар. Механизаторларын илеткеш, немедө ашпа төлөвирин тыпсыны чорумчуткан.

Ийи-чаарга партия комитеди, бригадаларда партия өгө организациалары чедип алынган чүдүлөргө оожургазын ногаа култураларын тарылгазын, картофель олуртууга-зынче кичээлгеин улагытарын чугула. Колхозта картофель олурту-газы чүтө 60 ажыг хуу күтүсөт-көн, а ам үзүня чок болуп турар. Техниканын үрелер чоруп ам-даа үрүтүлдүгөшкан. Чижээ, тракторист К. Шангыр-оолдун «ДТ-54» трак-торунун мотору үрелген база трак-торист эш А. Абанасов тракторун үзөп чарыгыга кичээлгеин салбайн харысалга чок ажилдап турганы илерөөн.

А. ДОНГАН.

АК-ДӨННҮН СААНЧЫЗЫ

«Найрал» совхозтун Булу-Терек салбырын төп ферма он ажыг чык бурунгаар чан чыгган Ак-Дөндө турмушчыл берген: «АК-3» деп саалда аппараты-биле дериттинген улуз кааза, ферма бажыны, саанчыларын элөөн чаш чуртталга бажынары Ийи-чылдын ламочкалары-биле чырыт-тыган. Ону чаа-ла организастап турган үеде Хо-валыг Уйнукаан алаа саанчылам кирген.

— Ам-даа өөргөнгө кандыг чүвөт. Уйну-к. Саанчы болурун кай бар боор деп, хоочун саан-чы Долчанма бир катан Хоवालыга чугаалаан. «Чок, фермадан чорбас мен, саанчы болур. Тө-рөн чуртутта хой сүт сап бээр деп шалага бооп алган шимитирин» эскертпес мен. Меңи азыматкан болуурада, ажырбас, боду саанчы болуп, шыдар шам-биле өөргөн, чан-чыга бээр мен». Хоवालыг Уйнукаанын ха-рымзы мынд болган. Оон соонда өөредилге ду-гайында ол «эскер» уругта кым-даа чүвө чуга-лаваан.

Бир чыл билдиртпей өтө берген. Ийи-чаарга бо-дунга быжылган 9 инектерин Уйнукаанын саап алган сүдү ортумак чегерин саанчыларын түнөлининде бени элөөн көйөп болган. Саан-чылар ону мактап, хуулап база оң чүтүлдүг күш-ажылын үнөлөп эгелөөн. Оон бээр элөөн калы чылдар өрткөн. Хоवालыг Уйнукаан Ак-Дөндө ферма-зын хоочун болгаш мурнакы саанчыларын өрткөш, социалист чарыштын тилекчизи бол-ган.

СЭКП Төп Комитетинин 1962 чылда болган март Пленумунун сөөдүгө, ССР-нин ууус ажил-агыйн дөткүдериин төөгүдү чеди чыл пла-нын дөртү чылында Хоवालыг Уйнукаан бидер

көргүзүлгелерин чедип ап, болууга быжылган 18 инектерин бирээинден 1828 килограмм сүтү сагган. Амдында уксаазы экижитимөөн ты-ва инектерден чылда ол хире сүтү сап алыр—чипк эвөс сорулга. А ону Ак-Дөндүн мурнакы саанчыны Хоवालыг Дуваковна чедип алган. Кан-чал, кандыг арга-биле чедип алганы? Бо айты-рыкта допчу тайылбырын ферма эрелекчизи эш Тас-оол берип турар:

— Сүт са

